

Γιώργος Κατραλής

Η ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

(τίτλος για την Ελλάδα)

Η ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

(ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ ΑΣΣΥΡΙΩΝ)

(τίτλος για το Εξωτερικό)

Συμφωνικό έργο αρ.54 για μεγάλη ορχήστρα και σόλο soprano σε επτά μέρη
Μουσική αναπαράσταση της Γενοκτονίας των χριστιανικών λαών του Πόντου
Ποίηση: Παναγιώτης Δημητρακόπουλος (Τάκης Τζίβας)

(Σφαγές, εκτοπίσεις, φυλακίσεις, βασανισμοί, εκφοβισμοί, εκκαθαρίσεις, εν ψυχρώ δολοφονίες ή εκτελέσεις, τάγματα εφόδου, στρατόπεδα θανάτου Λευκή πορεία θανάτου, εξόντωση με πείνα και δίψα, πυρπολήσεις κρεμάλες, βιασμοί, εξαναγκαστικοί εξισλαμισμοί, εξάντληση από έκθεση σε κακουχίες).

1ο ΜΕΡΟΣ 5:10

Η ζωή στον Πόντο πριν τη Γενοκτονία.

Allegro cantabile

Στο 1^ο μέρος χρησιμοποιήθηκαν τα ποντιακά τραγούδια: α) *Της τρίχας το Γεφύρι* σε τρεις παραλλαγές, β) *Ποίος Θεός* σε τρεις παραλλαγές, γ) *Νενί πουλι μ'*.

Μέτρο 1-126

Μελοποίηση Μέτρο 42-124

Εκεί στον Πόντο
Μεθυσμένα ποτάμια
σε βουνά και χαράδρες
σου Ορφέα τη λύρα
με χορό ξεδιψάνε.

Μαυρομάτες κοπέλες
κερασιές ανθισμένες
στην ποδιά τους τα ρόδα
τη ζωή να φιλέσουν.

Και τα πλούτη τους όλα
λεβεντιά και τραγούδι
ζυμωμένη η γη τους
με ιδρώτα και αίμα.

2ο ΜΕΡΟΣ 10:30

Οι βάρβαροι εφορμούν

Adagio Drammatico, Moderato Violente, Lento Doloroso, Adagio Lacrimoso, Non troppo Allegro Adirato

Μέτρο 1-26. Μαύρα σύννεφα υψώνονται στον Πόντο. Τα δεινά και η σταύρωση των χριστιανικών λαών είναι προ των πυλών. Ο Πόντος θρηνεί.

Μελοποίηση Μέτρο 13-26

Μα ο φθόνος, το μίσος
στην κορυφή του Καυκάσου
τους θωρούν και χιμήξαν
τη ζωή τους ν' αρπάξουν.

Μέτρο 27- 38. Ο Πόντιοι μελαγχολικοί και ανήμποροι παρακολουθούν εμβρόντητοι το μαρτύριο των Αρμενίων και των Ασσυρίων Οι Έλληνες αναλογίζονται τα δεινά και τα φρικτά μαρτύρια που τους περιμένουν.

Μέτρο 39-90. Νεότουρκοι, Τσέτες και εθνικιστές δημιουργούν επεισόδια στα χωριά του Πόντου. Εκφοβισμοί, εκκαθαρίσεις, δολοφονίες, τάγματα Εφόδου..... Οι βάρβαροι εφορμούν

Μελοποίηση **Μέτρο** 63-87

Πληρωμένοι φονιάδες	Και αρχίζουν διώξεις
δολοφόνοι αμάχων	μακριά απ' τη γη τους
βουτηγμένοι στο αίμα	δικασμένοι επαίτες
ερημώνουν τα σπίτια	στον αγνώστου τα μέρη.

Μέτρο 91-134. Τον Μάιο του 1915 αρχίζουν οι διώξεις των Αρμενίων.¹ Διασκορπισμένα πτώματα στους δρόμους. Αφανισμός. Ξεκληρίζονται οικογένειες. Άταφα μωρά και μικρά παιδιά.

Μελοποίηση **Μέτρο** 97-102 και 121-135

Τους Αρμένιους πρώτα
κνηγούν, κατασφάζουν
τα αγέννητα βρέφη
τα λογχίζουν κι εκείνα.

Αρμενοπούλες τις σέρνουν
στον Πασάδων χαρέμια
με τη βία Τουρκάλες
η αλλιώς θα πεθάνουν.

Μέτρο 138-184 Τάγματα εργασίας, Στρατόπεδο θανάτου Αμελέ Ταμπουρού

Μελοποίηση **Μέτρο** 162-173

Στα βάθη της Αττάλειας
τα τάγματα θανάτου
μια κόλαση που δεν μπορεί
χέρι να ζωγραφίσει.

Φινάλε Μέτρο 185-193

3ο ΜΕΡΟΣ 12:30

Ανάσα ελευθερίας

¹ Ως έναρξη της Αρμενικής Γενοκτονίας συμβολικά θεωρείται η 24η Απριλίου του 1915, όταν η ηγεσία της Αρμενικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης φυλακίστηκε και εκατοντάδες Αρμένιοι της Πόλης απαχονίστηκαν. Θεωρείται μια από τις πρώτες σύγχρονες γενοκτονίες. Τουρκικές πηγές αναφέρουν ότι ο αριθμός των νεκρών Αρμενίων ήταν από 600.000 ως 800.000, ενώ Δυτικές και Αρμενικές πηγές ανεβάζουν τον αριθμό των σφαγιασθέντων στο 1.500.000.

Larghetto Maestoso, Andantino Imperioso, Allegro Con grazia, Andante Con dolore, Non tanto Allegro Agitato, Adirato, Andante Disperato,

Μέτρο 1- 49. 18 Απρίλη 1916. Οι Ρώσοι απελευθερώνουν την Τραπεζούντα από το ζυγό των Τούρκων.

Μελοποίηση **Μέτρο** 6-25

Πρόβαλλε ο Αυγερινός κόκκινος σαν τον ήλιο

και η Μάνα που σ' αγνάντευε, η Μάνα των προγόνων

άνοιξε την αγκάλη της, μάζεψε τα παιδιά της

έτσι το λένε οι γραφές και τα κρυφά κιτάπια...

Μέτρο 50- 74. Χαρές και πανηγύρια στην Τραπεζούντα. Οι Πόντιοι στους δρόμους αγκαλιάζονται ελεύθεροι.

Μέτρο 75- 99 Η ζωή στο Πόντο υπό Ρώσικη κυριαρχία.

Μελοποίηση **Μέτρο** 74-98

Στα βάθη της ανατολής, στου φεγγαριού τη χάση,

Χτίζεις περιλαμπρους ναούς, καινούργιους Παρθενώνες

το πνεύμα σου πανάρχαιο, φωτίζει τους αιώνες,

πιάνεις το χώμα, γίνεται στα χέρια σου χρυσάφι.

Μέτρο 100- 119. Φήμες για αποχώρηση των Ρώσων από τον Πόντο επαναφέρει το φόβο και τα διλλήματα στους Έλληνες του Πόντου.

Μέτρο 120-181. Μετά από δυο χρόνια (25 Φεβρουαρίου 1918) οι Ρώσοι εγκαταλείπουν τον Πόντο και οι Τούρκοι καταλαμβάνουν ξανά την Τραπεζούντα και όλες τις πόλεις και τα χωριά των Ποντίων.

Μέτρο 182-225. Ο Κεμάλ αναθέτει στον τσέτη Τοπάλ Οσμάν την επιχείρηση για τη διενέργεια μαζικών διώξεων κατά του τοπικού πληθυσμού. Τρόμος στον Πόντο.

Μελοποίηση **Μέτρο** 183-219

Και ξανά πάλι τρόμος

φεύγουν για να γλύτώσουν

‘Τσέτες! Έρχονται οι Τσέτες!

με χαντζάρες και λόγχες.

Μέτρο 226-εως το τέλος. Παιδάκι μόνο του περιπλανιέται. Έχασε όλη την οικογένειά του.....

Μελοποίηση **Μέτρο** 225-252

Σαν αγρίμια στους λόγγους

γυμνοπόδαροι τρέχουν

στη σκιά του θανάτου

ξαναβρήκαν το θάρρος.

4ο ΜΕΡΟΣ (12:50)

Λευκός² θάνατος

Andantino Con dolore, Allegretto Drammatico, Andante Lacrimoso, Religioso, Adirato

Μέτρο 1-65. Βίαη εγκατάλειψη οικίας.

Μελοποίηση **Μέτρο 36-65**

Πάλι σε ξεριζώσανε κατατρεγμένος φεύγεις
και πήρες στράτες μακρινές σε παγωμένες στέπες
σκορπίσανε τα όνειρα, το βιός και τα παιδιά σου,
κι ο πόλεμος σ' ακολουθεί
δε θα σ' αφήσει πια γλυκό, ψωμί να δοκιμάσεις.

Μέτρο 66-158. Πορείες Θανάτου. Οι Πόντιοι διασκορπισμένοι σε όλη τη Τουρκία σε πορείες θανάτου προς την έρημο της Συρίας, εξαθλιωμένοι, ρακένδυτοι, πεινασμένοι, εξουθενωμένοι, περιμένουν τον θάνατο. Στους δρόμους πτώματα Ποντίων **βορά** στα σαρκοβόρα θηρία και πουλιά.

Μελοποίηση **Μέτρο 134-153**

Σε πορείες θανάτου
αγκαλιά με την γύμνια
το μαστίγιο της πείνας
την ζωή τους θερίζει.

Μέτρο 159-176. Θάνατος παιδιού κατά την διάρκεια πορείας θανάτου και ακούσια βίαη εγκατάλειψη από τη μητέρα του.

Μελοποίηση **Μέτρο 166-176**

Σκορπισμένα κορμάκια
βρέφη, νέοι, κοπέλες
ματωμένα ποτάμια
την ντροπή μαρτυράνε

Μέτρο 177-191.Κρεμάλες στήνονται σε όλες τις πόλεις και τα χωριά.

Μέτρο 192 έως το τέλος. Πυρπόληση των εκκλησιών της Μπάφρας και μαζική εξόντωση (κάηκαν ζωντανοί) 6.000 Ελλήνων που είχαν σπεύσει να βρουν προστασία στους ναούς της περιοχής.

Μελοποίηση **Μέτρο 215-235**

Με φωτιές, φυλακίσεις

² Ο στρατιωτικός σύμβουλος της αυτοκρατορίας, Γερμανός αντιστράτηγος Liman Von Sanders. είναι ο εμπνευστής του λευκού θανάτου (Πορείες θανάτου, πείνα, δίψα, κακουχία, ΘΑΝΑΤΟΣ)

εκκλησιές μες στις φλόγες

σα σκυλιά λυσσασμένα

ΓΕΝΟΚΤΟΝΟΙ φονιάδες.

Στο 4^ο μέρος χρησιμοποιήθηκε το τροπάριο της Ορθόδοξης εκκλησίας *Χριστός γεννάται δοξάσατε ανεπαίσθητα παραλλαγμένο.*

5ο ΜΕΡΟΣ (13:50)

Ο Πόντος εσταυρώθη³

Adagio Tristamente, Andantino Malinconico, Allegro molto Con fuoco,

Adagio Tristamente

Μέτρο 1-25 Ο θρήνος της μάνας που χάνει ένα ένα τα παιδιά της.

Μελοποίηση **Μέτρο 26-71**

Ω! Μάννα δύσπενθη αγή,
ακόμα πως αντέχεις;
Το σπλάγχο το πεντάχρονο
το σκότωσαν τη νύχτα,

Τούτα τα αδίσταχτα σκυλιά
οι άκαρδοι οι Τσέτες.
Κι εσύ σφίγγεις στην αγκαλιά
το δεύτερο αγγελούδι

είναι νεκρό το άμοιρο,
δυο μέρες, παραπάνω
μπλάβο το προσωπάκι του
αστράκι δίχως λάμψη.

Μέτρο 72-97. Στον Άγιο Γεώργιο Πατλάμ της Κερασούντας είχαν συγκεντρωθεί 3.000 Έλληνες, οι οποίοι έγκλειστοι και σε συνθήκες ασιτίας από τις οθωμανικές αρχές, βρήκαν αργό θάνατο. Τραγωδία!

Μελοποίηση **Μέτρο 73-121**

Μα ήρθαν χαλεποί καιροί, τα ουρλιαχτά πληθαίνουν

αρπαχτικά και θάνατος παντού παραμονεύαν...

κι ο ήλιος εσκοτείνιασε, το πρόσωπό του κρύβει

ημέρες δεκατέσσερις τα τέρατα μη βλέπει.

Μέτρο 122-144. Στην επαρχία Κερασούντας, κήκαν 88 χωριά ολοσχερώς μέσα σε τρεις μήνες.

Μελοποίηση **Μέτρο 145-176**

ΓΕΝΟΚΤΟΝΟΥΝ το Έθνος μας οι λυσσασμένοι Λύκοι

γκρεμίζουνε τις εκκλησιές και τις εικόνες καίνε

καταστροφή και όλεθρος.

³ Ο Πόντος εσταυρώθη. Τετέλεστα» – Από τον ιστορικό λόγο του Λεωνίδα Ιασονίδη, το 1922.

Μέτρο 177-204. Ο δρόμος της προσφυγιάς. Χιλιάδες Έλληνες Πόντιοι ταξιδεύουν τη νύχτα με σκοπό να φτάσουν στα σύνορα με την Ελλάδα. Τσέτες παραφυλάνε σε περάσματα και αφανίζουν ολόκληρες οικογένειες.....

Μελοποίηση **Μέτρο 205-227**

Μέτρο 228 έως το τέλος. Από μακριά φαίνονται τα βουνά της Ελλάδας. Ελπίδα για λυτρωμό.

Μια ανάσα πήρες μοναχά, να ξαποστάσεις λίγο

Κι έπειτα πάλι τα σκυλιά σε πήραν το κατόπι

στου Καύκασου την κορυφή σε γρανιτένιο βράχο

για χρόνια πάνω στο Σταυρό, τα σπλάχνα σου κεντούσαν.

Φινάλε 5^{ου} μέρους 228-237

Στο 5^ο μέρος χρησιμοποιήθηκε το ποντιακό τραγούδι *Τσάμπασιν* σε δυο παραλλαγές.

6ο ΜΕΡΟΣ (10:37)

Αντίσταση στα βουνά της Σάντας

Lento Con espressione, Patetico, Allegro Maestoso

Μέτρο 1-51. Η σφαγή των νηπίων της Σάντας, αποτελεί μία από τις πλέον σκληρότερες σελίδες της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου. Οι αντάρτες του Πόντου σκοτώνουν μικρά παιδιά για να μη προδοθούν από το κλάμα τους.

Μελοποίηση **Μέτρο 22-37**

Τα μαχαίρια στα δόντια

τα σπαθιά τους στα χέρια

τρελαμένοι χορεύουν

σε χαλί πάνω θράκας.

Ο πυρρίχιος χορός τους

το ατέλειωτο κλάμα

προαιώνιας φυλή τους

που ακούγεται ακόμα.

Μέτρο 52-107. Χιλιάδες άταφοι νεκροί σε δρόμους, ποτάμια, βουνά και χαράδρες. Θρηνητικό τραγούδι.

Μελοποίηση **Μέτρο 76-98**

Πώς να σταθώ στον ίσκιο σου κι αδάκρυτος να μείνω;

Αγγίζω τις βαθιές πληγές, τα πολλαπλά σημάδια

που χάραξαν στο σώμα σου, ξεριζωμοί, βοριάδες.

πλέκω στεφάνι από μυρτιά, την κόμη σου στολίζω...

Μέτρο 108 έως το τέλος. Οι αντάρτες του Πόντου. Ευκλείδης Κουρτίδης: Ο φόβος και ο τρόμος των βουνών της Σάντας.

Μελοποίηση **Μέτρο 169-223**

Χορεύουν οι αθάνατοι, στις λευτεριάς το κάστρο,
έχουν ζωσμένα τα σπαθιά, στα δόντια τα μαχαίρια
και προκαλούν τον Χάροντα, μαζί να μετρηθούμε...
Πάλλεται η γη, σπάνε καρδιές, χορεύει η Αθανασία
και μέσα από τις στάχτες σου, ξαναγεννιέσαι πάλι,

Στο 6^ο μέρος χρησιμοποιήθηκε στις εσωτερικές φωνές **το ποντιακό τραγούδι ο Θρήνος της Τραπεζούντας.**

7ο ΜΕΡΟΣ (13:07)

Την πατρίδα μου έχασα

Andante Con delicatezza, Larghetto Cantabile, Andante Con delicatezza, Allegro Pomposo

Μέτρο 1-32. Οι πρώτοι Πόντιοι φτάνουν στην Ελλάδα δια πυρός και σιδήρου. Η υποδοχή από την επίσημη Πολιτεία ήταν ανάξια των θυσιών και των δεινών που υπέστησαν. Και πολλοί από τις κοινωνίες των πόλεων που εγκαταστάθηκαν, ήσαν ιδιαίτερα εχθρικοί με τους βασανισμένους Πόντιους.

Μελοποίηση Μέτρο 17-31

*Την Παναγιά τη Σουμελά, έχεις για οδηγήτρα,
ορθός σηκώνεσαι ξανά, κουρδίζεις το δοξάρι
λαλεί στα πέρατα της γης, της αντρείας σου η χάρη,*

Μέτρο 32-80. Στην έρημο της Συρίας η τελευταία πράξη της γενοκτονίας.

Μέτρο 81-133 Παναγία Σουμελά η Παναγία των Ποντίων απανταχού της γης, το ισχυρό θρησκευτικό, πνευματικό σύμβολο του ποντιακού ελληνισμού. Οι Νεότουρκοι αφού πρώτα λήστεψαν όλα τα πολύτιμα αντικείμενα που υπήρχαν μέσα στη μονή, μετά έβαλαν φωτιά, για να σβήσουν τα ίχνη των εγκλημάτων τους και να ικανοποιήσουν το μίσος τους εναντίον των Ελλήνων.

Μελοποίηση Μέτρο 106-132.

Δέσποινα,*

Ήρθεν η ώρα η φοβερή, ωχ! ήρθε η ώρα.

Εσύ παρθένα, εσύ μητέρα,

κι από δροσιά, κι από κελάϊδισμα

στάλα του αιθέρα,

ήρθεν η ώρα η φοβερή, ωχ! ήρθε η ώρα.

Πρόστρεξε, Μυροφόρα....

μονάχα Εσένα πίστεψα

Απόσπασμα από το ποίημα του Κωστή Παλαμά **Μυστική Παράκληση*

Μέτρο 134-έως το τέλος. Θα λάμψει ο ήλιος κάποτε πάλι θ' ανταμωθούμε.

Μελοποίηση Μέτρο 201-262.

Πολύπαθε Εσύ λαέ
αρχαιοελλήνων ράτσα
θα λάμψει ο ήλιος κάποτε
πάλι θ' ανταμωθούμε.

Στης Τραπεζούντας τα βουνά
και της Σαμψούντας στέκια
μες στις Εφέσου τους ναούς
η λύρα θα λαλήσει

Στο 7^ο μέρος χρησιμοποιήθηκε σε παραλλαγή **το ποντιακό τραγούδι *Την πατρίδα μου έχασα*.**

Επίσης χρησιμοποιήθηκε ένα μικρό απόσπασμα από το συμφωνικό έργο του ίδιου συνθέτη *Ο τελευταίος Αυτοκράτορας* στο **μέτρο** 81-133 (Παναγία Σουμελά).

1ο ΜΕΡΟΣ 5:10

Η ζωή στον Πόντο πριν τη Γενοκτονία.

Allegro cantabile

2ο ΜΕΡΟΣ 10:30

Οι βάρβαροι εφορμούν

Adagio Drammatico, Moderato Violente, Lento Doloroso, Adagio Lacrimoso, Non troppo Allegro Adirato

3ο ΜΕΡΟΣ 12:30

Ανάσα ελευθερίας

Larghetto Maestoso, Andantino Imperioso, Allegro Con grazia, Andante Con dolore, Non tanto Allegro Agitato, Adirato, Andante Disperato,

4ο ΜΕΡΟΣ (12:50)

Λευκός θάνατος

Andantino Con dolore, Allegretto Drammatico, Andante Lacrimoso, Religioso, Adirato

5ο ΜΕΡΟΣ (13:50)

Ο Πόντος εσταυρώθη

Adagio Tristamente, Andantino Malinconico, Allegro molto Con fuoco,
Adagio Tristamente

6ο ΜΕΡΟΣ (10:37)

Αντίσταση στα βουνά της Σάντας

Lento Con espressione, Patetico, Allegro Maestoso

7ο ΜΕΡΟΣ (13:07)

Την πατρίδα μου έχασα

Andante Con delicatezza, Larghetto Cantabile, Andante Con delicatezza, Allegro Pomposo